

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ МОТИВАЦІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ А7 «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ» ГРУПИ ПСМ З ФУТБОЛУ

Заїкіна Ганна Леонідівна,

кандидат психологічних наук, доцент,
перший проректор

Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
<https://orcid.org/0000-0003-3094-4259>

Лянной Михайло Олегович,

кандидат педагогічних наук, професор,

директор навчально-наукового інституту фізичної культури

Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
<https://orcid.org/0000-0002-7128-072X>

У статті представлено результати порівняльного аналізу провідних факторів мотиваційно-особистісних характеристик майбутніх фахівців у сфері фізичної культури і спорту. Факторний аналіз показників мотиваційно-особистісної сфери першокурсників бакалаврату та магістрів спеціальності А7 «Фізична культура і спорт», які відвідують групу ПСМ з футболу, дозволив виділити провідні якості та особливості мотивації у даних категорій здобувачів та з'ясувати зміни пріоритетів мотиваційно-особистісного спрямування протягом навчання у вузі. Факторний аналіз проведено із застосуванням критерію Kaiser-Meyer-Olkin Measure, методів Principal Components Analysis та Scree Plot, а також методу обертання матриці Varimax normalized, що дозволило отримати Rotated Factor Matrix для обох досліджуваних груп. Результати обробки факторним аналізом результатів опитування першокурсників дозволили виділити 9 факторів змінних з власними числами не менше 1,0. Результати обробки факторним аналізом показників магістрантів дозволили виділити меншу кількість факторів, у порівнянні з першокурсниками. У цілому виділено сім факторів змінних.

Визначено, що для першокурсників провідними факторами є комунікабельність, не запускати навчання для успішного складання іспитів, отримання похвали від викладачів, не відставати від інших, отримати знання та диплом, у той час, як для магістрів пріоритетними стають готовність до нових знань, виконання вимог викладача, а також фактори, які визначають успішність майбутньої професії: стати кваліфікованим фахівцем, для чого слід успішно навчатися, мати комунікабельні та організаційні схильності, отримувати інтелектуальне задоволення від навчання, отримувати заохочення від батьків та викладачів і професійне спрямування.

Отримані результати слід враховувати під час розробки освітньо-професійних програм для підвищення ефективності формування компетентностей майбутніх фахівців.

Ключові слова: мотиваційно-особистісна сфера, факторний аналіз, магістранти, першокурсники, група підвищення спортивної майстерності з футболу.

Zaikina Anna, Liannoy Mykhailo. Factor analysis of indicators of motivational and personal characteristics of gainers of specialty A7 "physical culture and sports" of the PSM group in football

The article presents the results of a comparative analysis of the leading motivational and personal characteristics factors among future specialists in the field of physical culture and sports. A factor analysis of the motivational and personal sphere indicators for first-year bachelor's students and master's students of specialty A7 «Physical Culture and Sports» who attend the football-specific physical training group allowed for the identification of the leading qualities and motivational features within these categories of students. It also helped to clarify the shifts in motivational and personal priorities that occur throughout their university studies.

The factor analysis was conducted using the Kaiser-Meyer-Olkin Measure criterion, the Principal Components Analysis and Scree Plot methods, as well as the Varimax normalized rotation method for the matrix, which yielded a Rotated Factor Matrix for both study groups. The results of the factor analysis applied to the first-year survey data allowed for the identification of 9 variable factors with eigenvalues of not less than 1,0. In contrast, the factor analysis of the master's students' indicators revealed a smaller number of factors compared to the first-year students, with a total of seven variable factors being isolated.

It was determined that the leading factors for first-year students are sociability, avoiding falling behind in studies for successful exam completion, receiving praise from instructors, keeping up with peers, and obtaining knowledge and a diploma. For master's students, however, the priorities shift to readiness for new knowledge, meeting instructor requirements, as well as factors that define future professional success: becoming a qualified specialist (which necessitates successful studies), possessing communication and organizational aptitudes, deriving intellectual satisfaction from learning, receiving encouragement from parents and instructors, and having a clear professional focus.

The results obtained should be considered when developing educational and professional programs to enhance the effectiveness of competence formation among future specialists.

Key words: motivational and personal sphere, factor analysis, master's students, first-year students, group for improving sportsmanship in football.

Вступ. Сьогодні підготовці кваліфікованих кадрів у сфері фізичної культури і спорту приділяється значна увага та висуваються високі вимоги, тому актуальність обраного дослідження не викликає сумніву. Крім того, спорт вищих досягнень, особливо ігрові види, такі як футбол, вимагає не лише відповідної фізичної, технічної та тактичної підготовленості, але й особистісної зрілості спортсмена. Успішність майбутнього фахівця як тренера, учителя чи професійного спортсмена буде багато у чому залежати від його мотиваційної сфери та сформованості особистісних якостей, які є внутрішніми маркерами успішної діяльності. Особливого значення це набуває в умовах підготовки здобувачів вищої освіти, які поєднують навчання з інтенсивною змагальною діяльністю (група професійно-спортивної майстерності з футболу). Виявлення провідних факторів дозволить оптимізувати навчально-тренувальний процес та підвищити його прогностичну цінність. Тому, на нашу думку, факторний аналіз показників провідних якостей особистості майбутнього фахівця зазначеної сфери надасть можливість визначити динаміку змін пріоритетних якостей магістранта у порівнянні з першокурсниками-бакалаврами на прикладі групи ПСМ з футболу.

Важливість комплексного підходу до оцінки особистості спортсмена у свій час підкреслювали дослідники, чії роботи і сьогодні вважаються фундаментальними для спортивної науки, зокрема Матвеева Л. П., Пуні О. А. та Завацького В. К., які у свій час заклали основу для розуміння того, що спортивний результат є інтегрованим проявом фізичних, функціональних і психологічних якостей.

Серед сучасних зарубіжних наукових джерел останніх років, які присвячені дослідженням особистісних характеристик, у тому числі і спортсменів, найбільшої популярності набули ті, які висвітлюють питання п'ятифакторної моделі для опису структури людської особистості (Five-Factor Model), що сьогодні вважається найбільш загальноприйнятою та науково обґрунтованою. Зокрема, Shuai S., Han M., Meng F. (2023) у своїх дослідженнях підтвердили позитивний кореляційний зв'язок між такими рисами як сумлінність і екстраверсія та спортивною успішністю [1]. Роком пізніше, Yang J.-H., Yang H.J., Choi C., Bum C.-H. (2024) підтвердили, що сумлінність та екстраверсія є значущими позитивними предикторами спортивної успішності серед п'яти факторів особистості [2]. Серед даної групи досліджень слід згадати роботи Stefanica V., Ceylan H., Mihailescu L., Badau D., Joksimović M., Rosu D. (2024), які присвячені аналізу відмінностей за рівнем інтенсивності рис особистості в залежності від спортивної професійної майстерності [3]. Актуальним сьогодні є і дослідження Chen B., Li H., Zhang R. (2025), які вивчали психологічну стійкість, що є комплексною мотиваційно-особистісною характеристикою спортсмена, та її роль у формуванні його самооцінки [4]. На особливу увагу заслуговують роботи Panahi M., Esmaceli A., Goodarzi K., Roozbahani M. (2023), у яких встановлено взаємозв'язок між рисами особистості, мотивацією та стра-

тегіями емоційної регуляції, що є важливим аспектом адаптації спортсменів [5]. Дослідження мотиваційно-особистісних характеристик спортсменів здійснювалися і вітчизняними науковцями, зокрема Григоренком М. О. (2021), дослідження якого демонструють зміни мотиваційно-вольових якостей протягом спортивної кар'єри, що є важливим для розуміння вікових змін мотивації [6]. Плахтій П. Д., Демчук В. І. (2020) досліджували структуру психологічної готовності, яка охоплює мотиваційні та вольові компоненти, що є ключовими для змагальної успішності [7].

Не менш важливими є дослідження питань становлення мотиваційно-особистісних характеристик здобувачів вищої освіти, особливо тих, які поєднують навчальну і спортивну діяльність. Літературний огляд даної проблеми дозволив виявити невелику кількість робіт, присвячених вивченню зазначеної наукової проблеми. Так, Шалар О. Г. та Свіргунець А. В. (2022) безпосередньо досліджували мотиваційні пріоритети здобувачів, які займаються футболом [8], Коваленко М. Г. та Борисова О. В. (2023) також досліджували особистісні характеристики майбутніх фахівців зі спорту як чинників їхньої професійної успішності [9], Пилипенко М. А. та Скиба І. В. (2024) провели порівняльний аналіз мотиваційних установок здобувачів бакалаврату та магістратури спеціальності «Фізична культура і спорт», що переплітається з тематикою нашого дослідження [10].

Водночас, мотиваційно-особистісна сфера є багатовимірною, а існуючі методики діагностики часто пропонують велику кількість емпіричних змінних, що ускладнює об'єктивну інтерпретацію. Тому, виникає потреба у застосуванні методів багатовимірного статистичного аналізу, зокрема факторного, для виокремлення та об'єднання змінних у провідні фактори. Використання факторного аналізу дозволить виділити приховані структури, які формують основу мотиваційно-особистісного статусу здобувачів з метою прогнозування ефективності формування їх професійних компетентностей.

Метою даної роботи було визначити провідні фактори мотиваційно-особистісної сфери здобувачів-бакалаврів першого року навчання та магістрантів спеціальності А7 «Фізична культура і спорт» групи підвищення спортивної майстерності з футболу та провести порівняльний аналіз між ними.

Матеріали та методи. У дослідженні взяли участь 18 здобувачів першого року навчання та 15 магістрантів на етапі випуску Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. Усі здобувачі були чоловічої статі, крім того, першокурсники склали гомогенну групу за віком (після закінчення закладів загальної середньої освіти). Діагностика комунікативних та організаторських здібностей здійснена за допомогою загальноприйнятої бланкової методики КОС-2 у цифровій модифікації. Для визначення професійного спрямування здобувачів використані питання диференційно-діагностичного опитувальника (ДДО). Климова Є. А у вигляді Google-форми. Для отримання інформа-

ції про мотиваційні характеристики задіяна методика Реана А. А., Якуніна В. А. у модифікації. Факторний аналіз проведено з використанням програми Statistiks.

Результати. Формування основних факторів мотиваційно-особистісної сфери майбутніх фахівців здійснювалися за наступним алгоритмом. На першому етапі здійснювалася перевірка чи підходять отримані дані для факторного аналізу. Для цього застосовано Критерій Kaiser-Meyer-Olkin Measure, який дозволив визначити ступінь спільності дисперсії змінних. Усі отримані значення понад 0,5 вважали придатними. На другому етапі визначали саме фактори, обравши основним методом екстракції метод Principal Components Analysis, який дозволив виділити фактори, що максимально пояснюють загальну дисперсію.

Для визначення кількості факторів (третій етап математичної обробки результатів), які є провідними і, які варто залишити для подальшої інтерпретації, застосовано графік кам'яного осипу (Scree Plot). Усі фактори, розташовані до точки перегину графіка, вважалися значущими. Враховуючи той факт, що після вилучення факторів ми отримали багато змінних, які мали високі навантаження одразу на кілька факторів, було застосовано метод обертання матриці Varimax normalized, що дозволило мінімізувати навантаження змінної лише на один фактор і значно спростило інтерпретацію. Власне після обертання отримали матриці факторних навантажень (Rotated Factor Matrix) для обох досліджуваних груп.

Результати обробки факторним аналізом результатів опитування першокурсників дозволили виділити 9 факторів змінних з власними числами не менше 1,0, загальна характеристика яких представлена у таблиці 1.

Як видно з таблиці 2, у якій представлені значення факторних навантажень, ієрархія факторів мотиваційно-особистісних якостей першокурсників наступна: перше місце – у таких змінних, як «прагнення бути готовим до отримання нових знань» та «не запускати навчання». А також для першокурсників провідними якостями є комунікативні характеристики, що підвищує ефективність реалізації отриманих знань на практиці, яка пов'язана із спілкуванням з людьми. Даний фактор умовно можна назвати «Готовність до пізнавальної

діяльності та комунікації». У цілому сила фактору складає 12,35%. Вважаємо, що цей факт можна пояснити подвійним фокусом на академічній адаптації та командній взаємодії. Прагнення бути готовим до нових знань та не запускати навчання відображає основну мету першого курсу – успішно інтегруватися в академічне середовище. Водночас, висока значущість комунікативних характеристик скоріше за все безпосередньо пов'язана з їхньої спортивною ідентичністю: футбол є командним видом спорту, де ефективна комунікація є критичною умовою для досягнення результативності та реалізації практичних знань у реальній ситуації.

Фактор 2 «Авторитет серед викладачів», що представлений змінними, які відображають прагнення успішно складати іспити та отримувати заохочення у викладачів. Сила фактору складає 10,33%. На нашу думку, отриманий результат свідчить про те, що прагнення успішно складати іспити та отримувати заохочення є критично важливим стратегічним механізмом адаптації у даній групі першокурсників. Успішне навчання та гарні стосунки з викладачами можуть слугувати своєрідним соціальним капіталом, що дозволяє компенсувати потенційні проблеми, пов'язані з їхнім високим тренувальним та змагальним навантаженням.

Третє місце – бажання отримати диплом та виконувати вимоги викладача. Сила фактору складає 9,94%. Прагнення отримати знання, що забезпечать успішність майбутньої професії займають лише четверту позицію у даній піраміді факторів. Тобто, для першокурсників більш важливим є отримання диплому, аніж безпосередньо знань, що ймовірно можна пояснити наступним: для здобувачів вищої освіти, які щойно закінчили школу, диплом є конкретним, соціально значущим і зрозумілим об'єктом майбутнього професійного успіху, тоді як знання можуть ними сприйматися як дещо абстрактний та довгостроковий актив. Також це свідчить про незрілість професійного самовизначення на ранніх етапах навчання.

Крім того, до четвертого фактору разом з «прагненням отримати знання» увійшли змінні, що відображають прагнення не відставати від інших та забезпечити успішність майбутньої професії. Таке поєднання змінних у одному факторі свідчить про те, що не зважаючи

Таблиця 1

Результати первинної обробки показників мотиваційно-особистісної сфери першокурсників групи ПСМ з футболу за допомогою факторного аналізу (n=18)

Номер фактору	Власні числа	% загальної дисперсії	Кумулятивні власні числа	Накопичений % дисперсії
1	2,59	12,35	2,59	12,35
2	2,17	10,33	4,76	22,68
3	2,09	9,94	6,85	32,63
4	1,87	8,89	8,72	41,52
5	1,53	7,31	10,25	48,84
6	1,39	6,65	11,65	55,49
7	1,37	6,52	13,02	62,01
8	1,23	5,85	14,25	67,86
9	1,11	5,30	15,36	73,16

Значення факторних навантажень для першокурсників ($n=18$)

Показник	Номер фактору								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Комунікабельність	0,59								
Організаційні схильності						-0,82			
Проф. спрямування								0,84	
Стати фахівцем					0,56				
Отримати диплом			-0,68						
Успішно навчатися					-0,84				
Скласти іспити		-0,76							
Отримати знання				-0,73					
Бути готовим до нових знань	-0,80								
Не запускати навчання	-0,64								
Не відставати від інших				0,74					
Забезпечити успішність майбутньої професії				-0,71					
Виконувати вимоги викладача			0,78						
Отримати повагу викладача		0,73							
Бути прикладом для інших студентів								-0,56	
Отримати похвалу від батьків							-0,85		
Уникнути покарання за неуспішність									-0,91
Отримати інтелектуальне задоволення						-0,64			

на певну незрілість професійного самовизначення, у даної категорії здобувачів спостерігається конкурентно-соціальне сприйняття освіти на початковому етапі. У цілому сила фактору складає 8,89%.

«Бажання стати кваліфікованим фахівцем» та «успішно навчатися» посідають лише п'яте місце серед провідних факторів мотиваційно-особистісних характеристик (сила фактору – 7,31%). Відносно низька сила фактору може свідчити про те, що ця мотивація є важливою, але не домінуючою для всієї групи першокурсників. Ймовірно, цей фактор виділяє групу найбільш цілеспрямованих здобувачів, які свідомо обрали цю професію і вже мають чітке бачення своєї кар'єри на фоні інших здобувачів, які керуються більше зовнішніми факторами (диплом, повага тощо), які, ймовірно, увійшли до факторів із більшою вагою.

До фактору 6 увійшла змінна з великим факторним навантаженням (-0,82), що відображає організаційні схильності, а також прагнення отримати інтелектуальне задоволення від навчання (0,64). Сила фактору – 6,65%. Факт поєднання організаційних схильностей (з негативним навантаженням) та прагнення інтелектуального задоволення в одному факторі, на нашу думку, може бути свідченням наявності компенсаційного механізму у мотивації. Тобто ті, хто менш схильні до спортивно-організаційної активності, більше орієнтуються на внутрішню, інтелектуальну винагороду від навчання, шукаючи задоволення в самому пізнавальному процесі, а не в управлінських чи командних діях.

Те, що сьомий фактор представлений лише бажанням отримати похвалу від батьків (з відносно низькою вагою 6,52%), вказує на те, що для першокурсників

батьківське схвалення залишається джерелом мотивації, хоча й не провідним.

Лише на восьмій позиції у першокурсників знаходиться професійне спрямування, що є очевидним, так як щодо даної властивості нами були отримані неоднозначні результати. Тобто прямого зв'язку професійного спрямування першокурсників, визначеного шляхом тестування, з обраною спеціальністю навчання встановлено не було (сила фактору – 5,85%).

Фактор 9 представлено лише однією змінною, яка відображає прагнення уникнути покарання за неуспішність. Тобто дана обставина першокурсників турбує у найменшій мірі. Даний фактор описує 5,30% загальної дисперсії.

Результати обробки факторним аналізом показників магістрантів дозволили виділити меншу кількість факторів, у порівнянні з першокурсниками. У цілому виділено сім факторів змінних, загальна характеристика яких представлена у таблиці 3. Значення факторних навантажень представлені у таблиці 4.

Перше місце серед сукупності факторів займають прагнення бути готовим до нових знань та виконувати вимоги викладача, що частково збігається з першокурсниками. Але, якщо для здобувачів першого року навчання важливо бути готовим до нових знань, щоб не запускати навчання, то для магістрантів важливим є не мати проблем з викладачами та виконувати їх завдання. Сила фактору у цілому складає 14,43%.

Другий фактор за своїм наповненням повністю відрізняється від першокурсників. Він представлений лише однією змінною з великою факторною вагою (- 0,82) – стати фахівцем, що для магістрів є очевидним. Даний фактор описує 12,01% загальної дисперсії.

Таблиця 3

Результати первинної обробки показників мотиваційно-особистісної сфери магістрантів групи ПСМ з футболу за допомогою факторного аналізу (n=15)

Номер фактору	Власні числа	% загальної дисперсії	Кумулятивні власні числа	Накопичений % дисперсії
1	2,88	14,43	2,88	14,42
2	2,40	12,01	5,28	26,43
3	2,15	10,76	7,44	37,20
4	1,93	9,63	9,36	46,84
5	1,68	8,39	11,04	55,24
6	1,46	7,31	12,50	62,54
7	1,18	5,88	13,68	68,42

Таблиця 4

Значення факторних навантажень для магістрантів (n=15)

Показник	Номер фактору						
	1	2	3	4	5	6	7
Комунікабельність			0,79				
Організаційні схильності			0,83				
Проф. спрямування					-0,56		
Стати фахівцем		-0,82					
Успішно навчатися			0,54				
Скласти іспити						-0,74	
Отримувати стипендію							-0,55
Отримати знання						0,60	
Бути готовим до нових знань	-0,84						
Не запускати навчання					-0,73		
Не відставати від інших					-0,73		
Забезпечити успішність майбутньої професії						0,73	
Виконувати вимоги викладача	-0,76						
Отримати повагу викладача				0,69			
Бути прикладом для інших студентів							0,82
Отримати похвалу від батьків				0,61			
Уникнути покарання за неуспішність					-0,53		
Отримати інтелектуальне задоволення				-0,81			

Тобто, для них прагнення до професійної кваліфікації є настільки базовим, що воно виокремлюється в автономію і діє як від'ємний корелят до інших, несуттєвих мотиваційних змінних.

Склад третього фактору також відрізняється від першокурсників і представлений змінними, які відображають організаційні та комунікаційні схильності, а також прагнення успішно навчатися. Дані властивості є необхідними для реалізації професійних якостей у майбутній діяльності, тому факт того, що вони посідають третє місце у пріоритетах магістрантів є важливим. Сила даного фактору складає 10,76%.

Четвертий фактор представлений змінними, що відображають прагнення отримати похвалу від батьків та викладачів, а також інтелектуальне задоволення від навчання. Структура даного фактору підтверджує факт становлення магістрантів як майбутніх фахівців, адже бажання отримати позитивну оцінку своїм знанням та вмінням в якості похвали оточуючих ототожнюється з прагненням ефективно виконувати завдання на високому рівні, і, за умов успішного їх виконання, отримувати інтелектуальне задоволення. Тобто, можна сказати, що їхня пізнавальна

мотивація тісно пов'язана з соціальним визнанням їхнього високого академічного рівня та ерудиції. Даний фактор описує 9,63% загальної дисперсії у цілому.

Однією зі складових наступного фактору є професійне спрямування, що повинно займати одне з перших місць; на жаль, у даному випадку цей елемент мотиваційної структури посідає лише п'яте місце і об'єднаний з прагненням не відставати від інших, не запускати навчання, щоб уникнути покарання за неуспішність. Сила фактору у цілому становить 8,39%.

До наступного, шостого, фактору входить змінна з найменшою факторною вагою у порівнянні з іншими змінними цього фактору (0,60), яка відображає прагнення отримати знання, очевидно для складання іспитів (-0,74) та забезпечення успішності майбутньої професії (0,73), що також входять до складу шостого фактору. Сила фактору у цілому складає 7,31%. Такі отримані результати дозволяють зробити припущення, що на цьому етапі складання іспитів сприймається як вже не першочерговий фокус, а навпаки, є тим, що магістри прагнуть мінімізувати або швидко подолати на шляху до основної мети – кваліфікованої кар'єри.

Останнє місце серед факторів мотиваційно-особистісної сфери магістрів посідає прагнення отримувати стипендію з невеликою факторною вагою змінної (-0,55), що є очевидним, так як більшість магістрів даної спеціальності мають тимчасове або постійне працевлаштування, тому на стипендію розраховують у меншій мірі. А також прагнення бути прикладом для інших у магістрів вже не є пріоритетним, як у першокурсників, але все ж таки входить до загальної структури факторів на останньому місці і до того ж з великим факторним навантаженням (0,82).

Висновки. Таким чином, отримані результати дозволяють говорити про те, що динаміка змін мотивації здобувачів-футболістів (група ПСМ зі спеціальності А7 «Фізична культура і спорт») від першого курсу бакалаврату до випуску з магістратури являє собою логічну еволюцію від адаптації до професійної мети. На початку навчання першокурсники переважно зосереджені на адаптації до нових умов навчання і для них основним є не запустити навчання, успішно скласти іспити та отримати диплом. Ця зовнішня мотивація підкріплена потребою в соціальному схваленні (похвала викладачів і батьків) та командною

комунікабельністю, яка є природною для футболістів і допомагає їм не відставати від групи. У той час, як маїстри-випускники вже майже не фокусуються на цих базових потребах; їхня мотивація стає більш професійно орієнтованою. Вони усвідомлюють, що кінцева мета – стати висококваліфікованим фахівцем (тренером, учителем тощо), тому пріоритет переходить на готовність до нових знань, успішне навчання як інвестицію у кар'єру, а також на лідерські (організаційні) та комунікативні схильності, необхідні для управління командою. Хоча прагнення до професійного спрямування у них є домінуючим, воно парадоксально об'єднане з необхідністю уникнути покарання на фінальній стадії, що вказує на бажання швидко завершити формальності для реалізації у своїй професійній сфері.

Перспективами подальших досліджень вважаємо необхідність проведення порівняння провідних факторів мотиваційно-особистісної сфери здобувачів різних спортивних кваліфікацій, а також різних спеціальностей для більш глибоко аналізу ефективності формування професійних компетентностей протягом навчання у вузі.

Література:

1. Shuai S., Han M., Meng F. The influence of the five-factor model of personality on performance in competitive sports: a review. *Frontiers in Psychology*. 2023. Vol. 14. DOI: 10.3389/fpsyg.2023.1284378
2. Yang J.-H., Yang H.J., Choi C., Bum C.-H. Relationship between Athletes' Big Five Model of Personality and Athletic Performance: meta-analysis. *Behavioral Sciences*. 2024. Vol. 14, № 1. P. 71. DOI: 10.3390/BS14010071
3. Stefanica V., Ceylan H. I., Mihailescu L., Badau D., Joksimović M., Rosu D. Impact of CrossFit intervention on mental health and well-being among first-year law students. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2025. Vol. 12, P. 971. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-025-05311-y>
4. Chen B., Li H., Zhang R. The mechanism of peer support on the mental toughness of adolescent swimmers: the mediating role of self-efficacy. *Frontiers in Psychology*. 2025. Vol. 16. P. 1–8. DOI: 10.3389/fpsyg.2025.1663002
5. Panahi M., Esmaceli A., Goodarzi K., Roozbahani M. Personality and motivation for participation in sport: mediating role of emotion regulation. *ResearchGate*. 2023. Т. 11. № 42. С. 199–222. DOI: 10.22089/SPSYJ.2022.12721.2309
6. Григоренко М. О. (2021). Динаміка розвитку мотиваційно-вольових якостей спортсменів у процесі багаторічної підготовки. *Молодь та олімпійський рух: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*.
7. Плахтій, П. Д., Демчук, В. І. (2020). Психологічна готовність спортсменів до змагальної діяльності як багатокомпонентна особистісна характеристика. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 3(51).
8. Шалар О. Г., Свіргунець А. В. (2022). Мотиваційні пріоритети здобувачів вищої освіти, які займаються футболом, в умовах освітнього процесу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 6К(152). 241 – 246.
9. Коваленко М. Г., Борисова О. В. (2023). Дослідження особистісних характеристик майбутніх фахівців зі спорту як чинників їхньої професійної успішності. *Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. №6(152). С. 110 – 116.
10. Пилипенко М. А., Скиба І. В. (2024). Порівняльний аналіз мотиваційних установок студентів бакалаврату та магістратури спеціальності «Фізична культура і спорт». *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. (Т. 1). С. 36 – 45.

References:

1. Shuai, S., Han, M., & Meng, F. (2023). The influence of the five-factor model of personality on performance in competitive sports: A review. *Frontiers in Psychology*, 14. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1284378>
2. Yang, J.-H., Yang, H. J., Choi, C., & Bum, C.-H. (2024). Relationship between athletes' Big Five model of personality and athletic performance: Meta-analysis. *Behavioral Sciences*, 14(1). P. 71. <https://doi.org/10.3390/BS14010071>
3. Stefanica, V., Ceylan, H. I., Mihailescu, L., Badau, D., Joksimović, M., & Rosu, D. (2025). Impact of CrossFit intervention on mental health and well-being among first-year law students. *Humanities and Social Sciences Communications*. Vol. 12. P. 971. <https://doi.org/10.15561/20755279.2024.0207>
4. Chen, B., Li, H., Zhang, R. (2025). The mechanism of peer support on the mental toughness of adolescent swimmers: The mediating role of self-efficacy. *Frontiers in Psychology*. Vol. 16. P. 1–8. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1663002>

5. Panahi, M., Esmacili, A., Goudarzi, K. & Roozbahani, M.. Personality and Motivation of Sport Participation: The Mediating Role of Emotion Regulation. *Sport Psychology Studie*. V. 11 (42), P. 199-222. <https://doi.org/10.22089/spsyj.2022.12721.2309>
6. Hryhorenko, M. O. (2021). Dynamika rozvytku motyvatsiino-volovykh yakostei sportsmeniv u protsesi bahatorichnoi pidhotovky [Dynamics of the development of motivational and volitional qualities of athletes in the process of long-term training]. In *Molod ta olimpiyskyi rukh: Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii*.
7. Plakhtii, P. D., & Demchuk, V. I. (2020). Psykholohichna hotovnist sportsmeniv do zmahalnoi diialnosti yak bahatokomponentna osobystisna kharakterystyka [Psychological readiness of athletes for competitive activity as a multicomponent personal characteristic]. *Fizychne vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi*, 3(51).
8. Shalar, O. H., & Svirhunets, A. V. (2022). Motyvatsiini priorytety zdobuvachiv vyshchoi osvity, yaki zaimaiutsia futbolom, v umovakh osvitnoho protsesu [Motivational priorities of higher education students engaged in football during the educational process]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*, 6K(152), 241–246.
9. Kovalenko, M. H., & Borysova, O. V. (2023). Doslidzhennia osobystisnykh kharakterystyk maibutnikh fakhivtsiv zi sportu yak chynnykiv yikhnoi profesiinoi uspishnosti [Study of personal characteristics of future sports specialists as factors of their professional success]. *Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*, 6(152), 110–116.
10. Pylypenko, M. A., & Skyba, I. V. (2024). Porivnialnyi analiz motyvatsiinykh ustanovok studentiv bakalavratu ta mahistratury spetsialnosti "Fizychna kultura i sport" [Comparative analysis of motivational attitudes of undergraduate and master's students majoring in Physical Culture and Sports]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky. Fizychne vykhovannia ta sport*, 1.

Дата першого надходження рукопису до видання: 15.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 14.11.2025

Дата публікації: 28.11.2025